

ידל עיי מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

ראה (תש"ו)

י"ג ב' - ר' (נביא שקר).

נתקשו כל המפרשים בפרשתנו זו, כיצד יתן ה' כח לנביא שקר לעשות אותות ומופתים כשמים ובארץ וכשאלת אברבנאל "אח הוא נביא שקר - איך יצאו מופתיו לפעל?" עיין בשאלה זו בדברי הד"ל ובדברי מפרשינו וסדרם לקבוצות:

ספרי ג' ובא האות והמופת. אמר ר' יוסי הגלילי: ראה עד היכן הגיע הכתוב לסוף דעתם של עובדי כוכבים. ונתן להם ממשלה. אפילו יעמידו חמה ולבנה כוכבים ומזלות אל תשמע להם! מפני מה? "כי מנסה ה' אלוקיכם אתכם לדעת הישנם אוהבים..." אמר ר' עקיבא: חס ושלום שיעמיד הקבה"ו חמה ולבנה כוכבים ומזלות לעכו"ח! הא אינו מדבר אלא במי שהיה נביא אמת וחזר להיות נביא שקר כחנניה בן עזור.

הראב"ע ב' ד"ה כי יקום החל מן ויש אומרים. (שים לב: הראב"ע מביא שלש דעות שונות בענייננו!)

רמב"ן ב' ד"ה כי יקום
שב"ם ג' " ובא האות

אברבנאל (כפרוש לדברי הספרי הטובאים לעיל) ואין ראוי שיוגן כפשוטו כי חלילה לנו ונאמין, שהאיש אשר עמד בסוד ה' וישמע את דרכיו ונחאמת לנביא ה' - ישוב לנבא בשם עכו"ם. ולא שהנביא שקר יעשה אותות ומופתים בשמים ובארץ. אבל היה דעת החכמים האלה שמה רבנו ע"ה דבר בזה כמפליג, אף במה שאי אפשר להיות, כי אף אם יראו אדם; שיעשה אותות ומופתים בשמים ובארץ ואף כי יהיה נביא מנביאי ה' - לא ישמעו אליו בשום פנים לעבוד עכו"ם. כי המופתים איך ראוי שיהיו חולקים על הדבר האמיתי בעצמו ויהיו הם קריאה אל הנמנעות לאמת משהו בעצמו שקר.

ספורנו ד' ד"ה לא תשמע אל דברי הנביא; ד"ה או אל חלום החלום
באר"י מעתה יאמר "ונתן אליך אות או מופת" כגון שיאמר: "אני הנביא שלוח אליכם האת ה', שתעבדו ע"ז פלונית, וזה לכם האות שהוא שלחני, כי למחר יהיה כך וכך", וצוה שלא נשמע אל דברי הנביא, ולא נשמע באותותיו ומופתיו. כי הנה מושל ראשון הוא, שהנותן אות או מופת להכחיש מציאות ה' ית' או חכמתו או חסדו וטובו עם בריו-הו, הוא סותר ומכחיש את דברי עצמו שתורה גמורה ומוחלטת; כי הדבר ידוע, שכל המכחיש שלמות אחת משלמות הבורא, הוא מכחיש גם יכולתו וידיעתו; א"א שיודה שאת משלמות הבורא ויכחיש

הנשארים, וזהו יחוד שמו הגדול, שכל השלמיות כלם הן בחוקו. ואיך - אם כן - יברר יביא ראיה שהוא שליח ה' הכל יכול - הוא בעצמו מכחיש במשלחו? לכן הנביא האומר

שם ה' דבר ונתן אות או מופת, צריך שיסכים הדבר ההוא עם כל מה שידוע לנו בכח ושכל מצעם הבורא. (כלומר מהותו) ואם לאו - נביא שקר הוא, שהוא סותר את דברי עצמו. מעתה, אם יבוא האות או המופת ההוא, להדיח מעל ה' וללכת לעבוד אלוהים אחרים,

כגון שיאמר: "ה' הנכבד שלחני שתעבדו לפעור, כי היה שותף עמו במעשה בראשית", וזהו סותר לאמיתתו ית', - הנה הוא סותר דברי עצמו ומעיד בעצמו ששקר דבר, ומה לך עוד לחקר אחריו - לדעת אם המופת ההוא אמת או לא, אחרי שהוא מזויף מתוכו! ואין לך

ראיה גדולה מזה.

והשווה לזה דברי רמב"ן במכתבו השני מתוך פולמוסו עם Lavater שנתפרסם בשם "Nacherinnerung" : "...לפי חוקי תורת איין מעשה נסיה אבן בוחן לאמת וגם אין הנס מעיד בדאיות מוסרית על הנביא כי ה' שלח. רק מתן התורה ביום הקהל פנים בפניה היא העדות הנאמנה, הואיל וכאן לא היה השליח צריך לשום עדות על שליחותו מאחר שכל העם שמעו באזניהם את המצוה האלוקית. ...אני מוצא ראיות מוכיחות בתנ"ך (וגם בברית החדשה) שיש בכחם של מדיחיים ונביאי שקר לחולל נפלאות. (מה יש - לדוגמה - להגיד על מעשי החרטומים במצרים? ובדבורים ה' פסוק ב' מדובר בנביא או חולם חלום שאין לשמע בקולו גם אם יתקיימו מופתיו ויש להמיתו). אין בידי להכריע אם נעשו נסיה אלה בכח כשפים, אם מעשי להטים הם, או אם יש כאן שמוש לרעה בכח שניתן להם לתכלית טובה. עכ"פ אני חושב לדבר שאין לסתור אותו, שלפי הדבריהם הברורים שבתורה, אין במעשה נסיהם הוכחה ברורה לשליחות אלוקית".

ועיין לפרשתנו ביחוד רמב"ם הלכות יסודי התורה כל פרק ח'!

1. כיצד יש לפרש את הפסוקים ב' - ג' לפי דעת ר' עקיבא?

2. כיצד יש להסביר - לדעת כל המפרשים את הנביא הזה כנביא שקר, - שהתורה קוראת לו בשם נביא?

(וע' גם ירמיהו כ"ט, "ואמר ירמיהו הנביא אל חנניה הנביא")

3. כמה שונה אברבנאל מכל המפרשים ומהי חולשתו?

4. האם אין דברי הרמב"ן הנ"ל עומדים בסתירה לנ" בשמות פרק ד'?

למנריים: אנו מחדשים שוב את שליחת הגליונות שנפסקו בגלל דחק העתים. נא להודיענו: (1) מה הגליונות החסרים לכם עד קדושים ועד בכלל. (2) מה יתשובות שנשלחו אלי ולא נתקבלו מתוקנות בחזרה? (3) מה הם שנויי הכתובות? תשובות, השלומים, הזמנות, הודעות יש לשלח לנחמה ליבוביץ, ירושלים קרית משה.